IX. SENAMIESČIAI

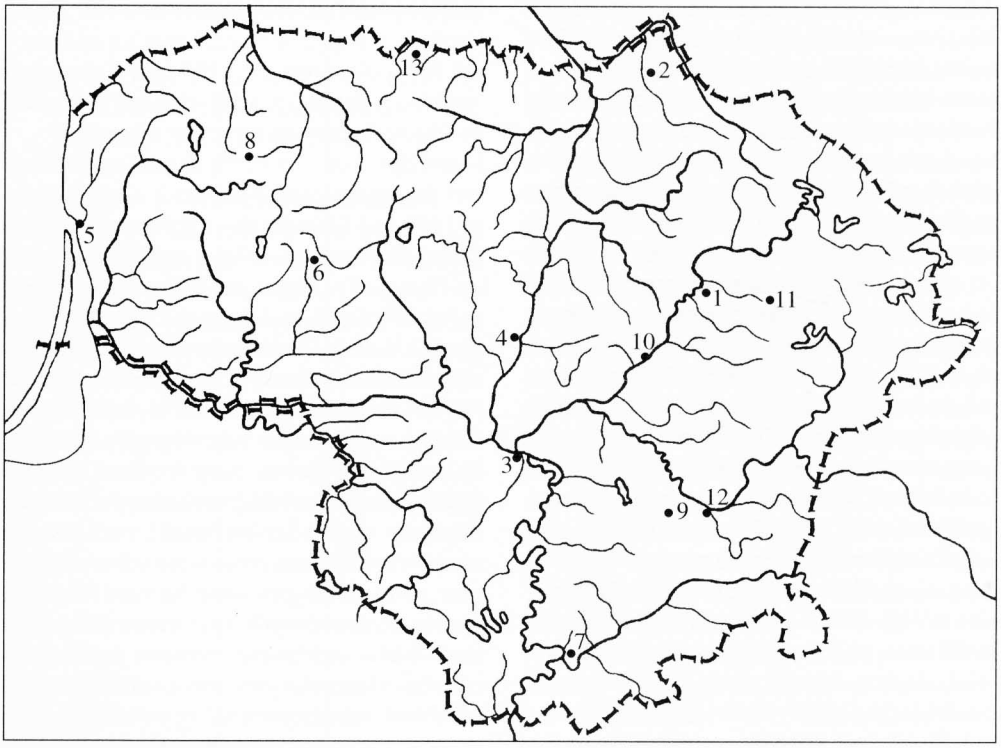

63 pav. Senamiesčiai:
Fig. 63. Old towns:

1 – Anykščiai, 2 – Biržai, 3 – Kaunas, 4 – Kėdainiai, 5 – Klaipėda, 6 – Kražiai, 7 – Merkinė, 8 – Telšiai, 9 – Trakai, 10 – Ukmergė, 11 – Utena, 12 – Vilnius, 13 – Žagarė.

TYRINĖJIMAI KLAIPĖDOJE, ŠALTKALVIŲ G. / DARŽŲ G. 3/1

Ramunė BRAČIULIENĖ

2003 m. buvo atliekami archeologiniai tyrinėjimai Klaipėdos senamiesčio P dalyje, gyvenamųjų pastatų komplekso Šaltkalvių g./ Daržų g. 3/1 rekonstrukcijos vietoje. Čia iškasti 3 šurfai ir užfiksuota 6 m ilgio tranšėjos (ėjusios apie pastatą) atkarpa. Iš viso ištirtas 18 m² plotas.

Teritorija tarp Didžiosios vandens g. ir gynybinių pylimų, kurioje yra minimas objektas, kurį laiką buvo vadinama Odų priemiesčiu, o nuo XVII a. pabaigos – Frydricho miestu. Šaltkalvių g., anksčiau vadinta Mirusiųjų gatve, ilgai buvo pustuštė, neužstatyta. XVIII a. viduryje kvartalas tarp Tiltų ir Šaltkalvių g. buvo padalytas ilgais siaurais sklypais, kurie išliko iki dabartinių laikų. Tyrimų vieta kaip tik ir įėjo į vieną iš šių sklypų. Tai pirmasis sklypas nuo Daržų g.

Aplink pastatą Šaltkalvių g./Daržų g. 3/1 buvo kasama 0,5 m pločio tranšėja, kurios gylis – 0,5–0,8 m. Pastebėtas tik paviršinis permaišytas su statybinėmis griuvenomis sluoksnis. Pastato PR kampe pamatų tvirtinimo duobė buvo kasama iki 1,9 m gylio. 0,6 m gylyje atidengtas tamsios žemės su organika ir degėsiais sluoksnis, ėjęs iki 1,9 m gylio, pagal radinius datuojamas XVII–XVIII a. Aptikta sveikas molinis tinklo pasvaras, buitinės keramikos, glazūruotų reljefinių koklių fragmentų, stiklinių keturkampių ir apvalių butelių dalių.

Pastato viduje buvo iškasti trys 2x2 m dydžio šurfai. Jų tikslas – duobės medinių kolonų įtvirtinimui. Šurfe 1, 1,2–1,5 m gylyje, atidengtas medinis keturkampio skerspjūvio lovys su 50 cm pločio dangčiu, kuris padarytas iš ištisinės 5 cm storio lentos. Medinio lovio spėjama paskirtis – lietaus vandeniui nutekėti. Jis orientuotas PV–ŠR kryptimi. Lovio plotis – 43 cm, aukštis (su dangčiu) – 30 cm. Šis lovys greičiausiai buvo įkastas XVIII a. viduryje. Toks pat medinis latakas 1,6 m gylyje aptiktas ir 1980 m. atliekant archeologinius tyrimus šio pastato kieme, perkasoje 1 (žr. S. Patkausko 1980 m. tyrimų ataskaitą). Negalima teigti, kad tai to paties latako tęsinys, kadangi jo neaptikta perkasoje 2, kuri taip pat kasta šiame kieme, lygiag-

64 pav. XVII–XVIII a. radiniai. *R. Bračiulienės nuotr.*
Fig. 64. The artefacts dated to the 17th–18th centuries.

rečiai su perkasa 1. 2003 m. aptiktas latakas, nors ir orientuotas ta pačia kryptimi, skyrėsi nuo 1980 m. aptiktojo, buvo platesnis ir su dangčiu.

Šurfe 3, 1,2 m gylyje, buvo atidengti trijų medinių tašytų, horizontaliai suguldytų rąstų fragmentai. Rąstai – keturkampio skerspjūvio, du iš jų didesni, 32x20 cm, atkasti prie šurfo PR sienos. Jie priglausti vienas prie kito. 0,9 m atstumu nuo jų lygiagrečiai gulėjo mažesnis, 12x8 cm rąstas. Tikėtina, kad tai dabar stovinčio rekonstruojamo pastato pamatų medinės konstrukcijos. 1980 m. archeologinių tyrimų metu šio pastato kieme aptikti pamatai gulėjo ant medinių sijų ir baigėsi 1,55 m gylyje (įskaitant medžių storį) nuo žemės paviršiaus. Toks pamatų tvirtinimo būdas, kada pamatai klojami ant medinių sijų – rostverko, aptinkamas ir kituose XIX a. Klaipėdos pastatuose: Sukilėlių g. 12, Didžiojoje vandens g. 23–25 ir kt.

2003 m. archeologiniai tyrimai Šaltkalvių g./Daržų g. 3/1 patvirtino ankstesnių tyrimų šioje vietoje padarytas išvadas, kad sklypas apgyvendintas XVII a. pabaigoje.

EXPLORATIONS IN KLAIPĖDA, IN ŠALTKALVIŲ STREET/ DARŽŲ STREET 3/1

In 2003 in Klaipėda, Šaltkalvių street/Daržų street 3/1, the area of 18 m^2 was explored where the cultural layer dated to the end of the 17th century – the 19th century was found. It contained fragments of wooden constructions such as a rainwater trough and a foundation beam. Flat relief tiles, household pottery, fragments of glass bottles, an unbroken clay net-sinker dated to the end of the 17th century were found.

TYRINĖJIMAI KLAIPĖDOJE, ŽVEJŲ G. 2B

Mindaugas BRAZAUSKAS

2003 m. buvo vykdyti archeologiniai tyrimai Klaipėdos senamiestyje, Žvejų g. 2 B, iš viso 429 m^2. Archeologinius tyrimus vykdė BRIAI.

Pagal turimus istorinius duomenis iki XVII a. ši Klaipėdos senamiesčio dalis dar buvo neužstatyta. XVIII a. pradžioje šioje vietoje buvo pastatytas ilgas mūrinis, dengtas dvišlaičiu stogu pastatas – svarstyklės. Nuo pastato kampo įstrižai ėjo vertikalių medinių rąstų tvora, skyrusi Danės uostą nuo Senamiesčio. Per didįjį 1854 m. gaisrą šis sklypas liko nepaliestas. XIX a. antroje pusėje, gal iš dalies panaudojant senus pamatus arba bent senąsias plytas, pastatas greičiausiai buvo perstatytas – paaukštintas. Pagal atliktų geologinių tyrimų duomenis, tiriamame sklype iki 2,3 m gylio užfiksuotas supiltas gruntas, giliau (2,3–7,8 m) – pilkas molingas, takus dumblas.

Prieš pradedant vykdyti archeologinius tyrimus, teritorija išžvalgyta 4 šurfais. Vėliau, iki lapkričio pabaigos, buvo atidengti Žvejų g. 2B teritorijoje buvusio pastato pamatai su 21 patalpa. Pamatai supilti lauko akmenis surišant kalkių skiediniu, jų apačia sutvirtinta mediniu rostverku ir lentomis. Tik pastato R dalyje buvo įrengti pusrūsiai su grindimis, kuriuose (bent jau XX a. pradžioje–viduryje) buvo laikomos anglys. Kitos patalpos buvo be grindų, greičiausiai jose nebuvo įrengti pusrūsiai ar rūsiai. Tiriant jų vidų neaptikta jokių